

Bayan Güreşçilerin Güreş Sporunu Algılamalarına Yönelik Tutumlarının Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Değişkenlere Göre İncelenmesi

Gökhan BAYRAKTAR

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ağrı
E-mail: gokbayraktar@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 2010-2011 sezonunda milli takım düzeyinde güreş sporu yapan 26 bayan güreşçinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarının; güreş sporunu algılama ve güreş sporuna yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediğini belirlemektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından geliştirilen Bayan Güreşçiler Tutum Ölçeği (BGTÖ) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre aile ilişkileri, eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir düzeyi ve spor yılı değişkenleri açısından önemli bir farklılık bulunmazken; anne eğitim durumu değişkeni açısından gruplar arasındaki fark anne eğitim durumu lise olanların aleyhine anlamlı bulunmuştur. Güreş sporunu benimseme ve algılama düzeyleri yönünden, anne eğitim durumu lise olan bayan güreşçilerin anne eğitim durumu ilköğretim ve lisans olanlara göre güreşi benimseme ve algılama düzeyleri düşük olarak tespit edilmiştir. Bu düşünceden hareketle; ülkemizde bayan güreşini yaygınlaştırmak, bayan güreşinde daha iyi bir performans yakalayabilmek ve yüksek seviyede başarıya ulaşabilmek için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelime: Bayan Güreşi, Güreşi Algılama, Benimseme, Tutum

An Analysis of Female Wrestlers' Attitudes towards Wrestling According to Socio-Economic and Socio-Cultural Factors

ABSTRACT

The objective of this research is to determine whether 26 female national wrestlers', who have wrestled in 2010-2011 season, socio-cultural and socio-economic conditions have an impact on their perception and attitudes towards wrestling or not. Female Wrestlers Attitude Scale (BGTÖ) developed by the researcher is used as a means of data collection. The data collected in research is statistically analyzed and according to the results; while there is no dramatic variation in family relations, educational status, father's educational background, and level of income and year of sports factors; in terms of mother's educational background there is a dramatic variation against the ones whose mother is high school graduate. Regarding adoption and perception of wrestling, it has been determined that female wrestlers', whose mother's education level is high school, adoption and perception levels of wrestling are lower than the ones whose mother's education level is primary school and undergraduate. Accordingly, to popularize female wrestling in our country, to have a better performance and to reach higher achievements in wrestling, various suggestions are made.

Keywords: Female Wrestling, Perception of Wrestling, Adoption, Attitude

GİRİŞ

Spor; vücudun direncini arttıran, sistemlerin fizyolojik kapasitesini geliştiren, bu kapasiteyi koruyan ve devam ettiren bir uğraşdır. Spor yapmadan sürdürülen yaşamda sistemlerin faaliyetleri geriler, ruhsal bunalımlar başlar. Sistemli ve yaşa uygun spor yaparak; sağlıklı, zinde ve güçlü kalmak ve yüksek moral gücü ile yaşamak mümkündür. Spor; eğlenmek, beden ve ruh sağlığını korumak, başarılı olmak, şampiyonluk elde etmek, iş ve meslek sahibi olmak gibi amaçlar için yapılır. Bu amaçları gerçekleştirmek isteyenler; kendi yetenek ve özelliklerine uygun bir spor dalını seçerler. Bu spor dallarından birisi de güreştir.

Türk spor tarihinde engin, Türk spor geleneğinde zengin bir yere sahip olan güreş sporu; insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Güreş; Türklerde siyasi ve askeri, dini, sosyal ve kültürel birçok fonksiyonların yerine getirilmesinde en önemli aksiyonlardan biri olmuştur. Balgambayev (1981), bu sporun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapı ve yaşayışın da ayrılmaz bir parçası görünümünde olduğunu ve dolayısıyla sosyal bütünleşme ve sosyalleşme sürecine de büyük katkılar sağladığını bildirmiştir (14). Güreş, insanın tüm özelliklerini geliştirmesini zorunlu kılan bir spor dalıdır. Uzmanlar, diğer spor branşlarına nazaran güreşin gençlerin motor kapasitelerinin geliştirilmesinde çok daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Güreş; sadece hız, kuvvet, esneklik,

dayanıklılık gibi fiziki özellikleri mükemmelleştirmekle kalmayıp cesaret, alçak gönüllülük, kendine güven gibi özellikleri de geliştirir. Güreşçi; zeka ve yaratıcı gücü ile tüm özelliklerini avantaj olarak kullanabilir. İnsanın yaratma gücüne böylesine açık başka bir spor yoktur (6).

Günümüzde tüm dünya ülkeleri spora büyük önem vermekte ve uluslararası spor organizasyonlarında ön sıralarda yer almak için mücadele etmektedir. Başarıları sürekli olan ülkelere bakıldığında ise sporun bu toplumların yaşam biçiminin bir parçası olduğu görülmektedir. Çağdaş toplumlar; sporu sosyal hayatın ayrılmaz bir parçası sayarken, geri kalmış toplumlar ise sporun önemini kavrayamamış ve göz ardı etmişlerdir. Günümüzde toplumların spora yaklaşımları; toplumların genel yapısını yansıtır. Spor aslında gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir (16). Toplumların ekonomik açıdan gelişmişlik düzeyleri; insanların spora olan eğilimlerini artırdığı gibi devamını da sağlamaktadır (3). Gelişmiş ülkelerde yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip çocukların spora katılımının ve fiziksel aktivite davranışının düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip çocuklara göre daha fazla olduğu belirtilmektedir (15).

Günümüzde sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapı; kişilerin yaşam tarzlarını etkilemekte, toplum içinde sosyal statüsünü belirlemekte ve farklı zevklerden ve kültürlerden hoşlanan gruplar oluşturmaktadır. Farklı grupların, kültürlerin oluşması diğer alanlarda olduğu gibi spora yönelmeleri de önemli ölçüde etkilemekte ve seçilen spor branşının seçiminde de belirleyici olmaktadır. Yani; bir toplumda spora katılımın şekli ve düzeyi sadece kişilerin yetenekleri ve ilgilerine bağlı değildir. Kişilerin sahip olduğu sosyo-ekonomik yapı ve sosyo-kültürel yapı; spora katılımı ve seçilen spor dalını etkilemektedir. Dolayısıyla; sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapı kişilerin hayatını doğrudan etkilemekte ve sonuç olarak da spor, ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel koşullarına bağlı olarak gelişmekte ve zenginlik kazanmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin çok keskin olarak belirlendiği ülkemiz, ataerkil bir toplum olarak kabul edilmektedir (7,13). Toplumsallaşma sürecinde erkek çocuklarının spora katılımı aileler tarafından teşvik edilirken, kız çocuklarının vücutlarını korumaları ve kadınsı özelliklerini kaybetmemeleri için spordan uzak durmaları düşünülür (9). Buna rağmen; güreş sporu bayanlar arasında da giderek daha fazla kabul görmekte, ancak yine de istenilen seviyede bir katılım sağlanamamaktadır. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Şubat 2011 verilerine göre; 9440 faal güreşçinin sadece 422'sinin bayan olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir (2). Spor yapan insanların sporu algılamaları ve spora yönelik tutumları farklılık gösterebildiğinden; bayan güreşçilerin de güreş

sporunu algılamaları ve güreş sporuna yönelik tutumları çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterebilir.

Bu düşünce ve bilgilerden hareketle; spora katılımında ve spor branşının seçiminde büyük etken olan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumlarının (yaş, medeni durum, eğitim durumu, kardeş sayısı, yaşadığı yer, anne ve babanın eğitim durumu, kaç yıldır güreş yaptığı) bayan güreşçilerin güreş sporunu algılama ve güreş sporuna yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediği bu çalışmanın amacını oluşturmuştur.

MATERYAL VE YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini; 2010–2011 sezonunda milli takım kamplarına katılan genç ve büyükler kategorisindeki 44 bayan güreşçi, örneklemini ise ölçeğin uygulanabildiği 26 bayan güreşçi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak; araştırmacının oluşturduğu Bayan Güreşçiler Tutum Ölçeği (BGTÖ) kullanılmıştır.

Bayan Güreşçiler Tutum Ölçeği (BGTÖ)

Bu ölçek, Türkiye’de amatör kulüplerde güreş sporu ile uğraşan bayan güreşçilerin güreş sporunu benimseme ve algılama düzeylerini; sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik değişkenler açısından tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Ölçeğin hazırlanmasında ilk aşamada; mesleki deneyimler ve ilgili yayınlar gözden geçirilerek 100 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Ölçekte; güreşi benimseme ve algılama düzeylerine ilişkin ölçek maddeleri ile güreş sporunu yapan sporcuların yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, kişisel geliri, kardeş sayısı, ailesinin nerede yaşadığı, ailesiyle birlikte yaşayıp yaşamadığı, güreş sporuna kimin yönlendirdiği, kaç yıldır güreş yaptığı, milli olup olmadığı, güreş sporunda elde ettiği başarı, güreş sporundan maddi olarak gelir elde edip etmediği ile anne-babalarının kültürel ve ekonomik yapılarına ilişkin tanımlayıcı sorular yer almıştır. Daha sonraki aşamada soruların anlaşılabilirliğinin saptanması amacıyla ölçek; güreş sporu ile uğraşan lise veya üniversite mezunu 20 kişiye uygulanmış ve bu kişilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda belirlenen 26 madde ile 5 puanlı Likert tipi bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçek hazırlanırken; soruların yansız olması, en az ilkökul eğitimi almış kişiler tarafından kolaylıkla anlaşılabilmesi, kişileri doğrudan rahatsız etmeyecek nitelikte olması, mümkün olduğunca fazla sayıda değişkeni içermemesi gibi özelliklere dikkat edilmeyle çalışılmıştır.

Ölçeğin yanıt seçenekleri; “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “fikrim yok”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” şeklinde düzenlenmiştir. Deneklerden “kesinlikle katılmıyorum” yanıtı için 1, “katılmıyorum”

yanıtı için 2, “fikrim yok” yanıtı için 3, “katılıyorum” yanıtı için 4 ve “tamamen katılıyorum” yanıtı için 5 puan vermeleri istenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığının saptanmasında; *Cronbach alfa* yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle her sorunun ölçekle uyumlu olup olmadığı ve o sorunun bu ölçekte yer almaya uygun olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla her bir maddenin toplam puanı ile korelasyonuna bakılmış ve ölçeğin bütün maddeleri için *Cronbach alfa* değeri 0.807 bulunmuş ve kendi içinde tutarlı olduğu saptanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Çalışmada, BGTÖ’ den elde edilen veriler için SPSS 16 paket programı kullanılmıştır.

Tablo 1. deki ANOVA analiz sonuçlarına göre; Aile ilişkileri, Eğitim Durumu, Baba Eğitim Durumu, Gelir Düzeyi ve Spor Yılı değişkenleri bakımından anlamlı bir farkın olmadığı, fakat Anne Eğitim Durumu [$F(2,25)=4,082$; $p<,05$] değişkeni bakımından bayan güreşçiler arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Anne Eğitim Durumu değişkeni bakımından; bayan güreşçiler arasında BGTÖ puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı olan bu farklılığın hangi grubun lehine

olduğunu tespit edebilmek için çoklu karşılaştırma (Post-hoc) testlerine başvurulmuştur. Çoklu karşılaştırma testlerinden; varyanslar eşit dağıldığı için LSD testi seçilmiş ve LSD testi sonuçları Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2’de Anne Eğitim Durumu değişkenine göre BGTÖ puanlarına ilişkin LSD analizi sonuçlarına bakıldığında; anne eğitim düzeyi lise olan bayan güreşçilerin anne eğitim düzeyi ilkököl ve lisans olanlara göre güreşi benimseme ve algılama düzeyleri düşük olarak tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Kişiler, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değişkenlerin etkisiyle farklılaşmaktadır. Aynı şekilde anne ve babaların içerisinde bulunduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik tüm koşullar; doğum öncesinden başlayarak tüm yaşamları boyunca çocukların fiziksel aktiviteye katılımını etkileyen faktörler arasındadır (10). Kişilerin hayatını bu derece etkileyen sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapının; kişilerin spora katılımlarında ve spor branşlarını seçmede de önemli ölçüde etkili olduğu bu alanda yapılan birçok araştırma ile desteklenmiştir (1,4,5,8,11,12,14).

Tablo 1. Bayan güreşçiler tutum ölçeğinin bazı değişkenlerinden elde edilen puanlarına ilişkin ANOVA analizi Sonuçları

Değişken		Kareler Toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Aile ilişkileri	Gruplar Arası	530,869	2	265,435	2,157	,138
	Gruplar İçi	2829,746	23	123,032		
	Toplam	3360,615	25			
Eğitim Durumu	Gruplar Arası	131,282	1	131,282	,976	,333
	Gruplar İçi	3229,333	24	134,556		
	Toplam	3360,615	25			
Baba Eğitim Durumu	Gruplar Arası	102,126	2	51,063	,360	,701
	Gruplar İçi	3258,489	23	141,673		
	Toplam	3360,615	25			
Anne Eğitim Durumu	Gruplar Arası	880,389	2	440,195	4,082	,030
	Gruplar İçi	2480,226	23	107,836		
	Toplam	3360,615	25			
Gelir Düzeyi	Gruplar Arası	205,845	2	102,922	,750	,483
	Gruplar İçi	3154,771	23	137,164		
	Toplam	3360,615	25			
Spor Yılı	Gruplar Arası	244,601	2	122,301	,903	,419
	Gruplar İçi	3116,014	23	135,479		
	Toplam	3360,615	25			

Tablo2. Anne Eğitim Durumu değişkenine göre BGTÖ puanlarına ilişkin LSD analizi

Grup	Karşılaştırma Grupları	Ortalama Fark	Standart Hata	P
İlkökököl	Lise	13,442(*)	5,219	,017
	Lisans	-6,658	7,720	,397
Lise	İlkökököl	-13,442(*)	5,219	,017
	Lisans	-20,100(*)	8,688	,030
Lisans	İlkökököl	6,658	7,720	,397
	Lise	20,100(*)	8,688	,030

Güreş sporunun, Dünya spor tarihinde Türklerin en çok madalya aldığı bir spor dalı olmasına rağmen; son yıllarda istenilen seviyeye çıkamadığı görülmektedir. 1970'li yıllara kadar ülkenin en popüler ve sektörel bir sporu olan güreş; ondan sonraki yıllarda bu popüleritesini yavaş yavaş yitirmiş ve 1936 yılında Berlin Olimpiyatları ile başlayan başarı grafiğimiz 1970'li yıllarda çöküşe geçmiştir (6).

Bununla birlikte ataerkil bir toplum olarak kabul edilen ülkemizde; diğer spor branşlarında olduğu gibi güreş sporunda da bayan katılımının istenilen seviyede olmadığı bir gerçektir. Gerek güreş sporundaki başarı grafiğindeki çöküş de, gerekse bayanların güreş sporuna katılım yetersizliğinde; kişilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları ve buna bağlı olarak da güreş sporunu algılama ve güreş sporuna yönelik tutumlarının etkin olduğu düşünülebilir.

Bu düşünceden hareketle; güreş sporunda geçmişteki başarıyı tekrar yakalayabilmek, başarılı güreşçiler yetiştirebilmek ve bayanları güreş sporuna yönlendirebilmek için milli takım düzeyinde güreş sporu yapan bayan güreşçilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları incelenerek bu değişkenlerin bayan güreşçilerin güreş sporunu algılamalarını ve güreş sporuna yönelik tutumlarını etkileyip etkilemediği belirlenmek istenmiştir.

Bayan güreşçilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumları incelendiğinde; bayan güreşçilerin daha çok köy ve ilçe doğumlu oldukları, anne ve baba eğitim durumlarının çoğunlukla ilkokul olduğu, anne mesleklerinin ev hanımı, baba mesleklerinin işçi ve çiftçi ağırlıklı olduğu, gelir seviyelerinin düşük ve orta seviyede olduğu ve otoriter aile yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgular; Pepe (12) ve Uysal (14)'ün bulgularıyla paralellik göstermektedir. Aynı şekilde; bayan güreşçilerin anne eğitim durumları ve anne meslek durumları ile baba eğitim durumları ve baba meslek durumları; Devecioğlu ve Sarıkaya (4), Pekel ve ark (11) ile Göktaş ve ark (5)'nin bulguları ile de benzerlik taşımaktadır.

Bu sonuçlara göre bayan güreşçilerin güreş sporunu algılamalarına yönelik tutumları, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel değişkenlere göre incelendiğinde ise elde edilen bulgularda; aile ilişkileri, baba eğitim durumu, gelir düzeyi ve spor yılı değişkenleri bakımından farklılık bulunmazken; anne eğitim durumu bakımından anlamlı farklılık olduğu görülmüş ve anne eğitim düzeyi lise olan bayan güreşçilerin, anne eğitim düzeyi ilkokul ve lisans olanlara göre güreşi benimseme ve algılama düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim durumu lise olan bayan güreşçilerin, güreşi benimseme ve algılama düzeylerinin; ilkokul ve lisans olanlara göre, özellikle de ilkokul olanlara göre düşük çıkması ilginç gibi görülmektedir. Bu durum; iki şekilde açıklanabilir;

1. Anneler ilkokul mezunu bile olsalar; kendi sosyal çevrelerinin ve toplumsal yapının da etkisiyle birlikte kız çocuklarını güreşe yönlendirmişler ve teşvik etmişlerdir.
2. Anneler lise eğitimi de almış olsalar; sosyo-kültürel etkenler annelerin bakış açısını etkilemiş olabilir. Ve bu durum; bayan güreşçilerin güreşi benimseme ve algılama düzeyleri üzerine olumsuz bir etki yaratmış olabilir.

Sonuç olarak elde edilen bulgulardan hareketle; sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumun bayan güreşçilerin güreş sporunu algılamalarına yönelik tutumlarını etkilediği söylenebilir. Bu düşünceden hareketle; bayan güreşinin ülkemizde yaygınlaştırılması ve başarılı bayan güreşçiler yetişmesi için aşağıdaki önlemlerin alınması önerilebilir;

1. Güreş sporuna bayan katılımının ne kadar az sayıda olduğu düşünülerek; bayan güreşinde alt yapıya daha çok önem verilebilir.
2. Okullarda, kulüplerde ve üniversitelerde güreş branşına önem verilerek; özellikle bayanların ilgisi çekilip katılımları sağlanabilir.
3. Medya kuruluşları; güreş sporu konusunda daha çok bilgi aktarımı yapabilir.
4. Okullarda kız spor programları, kızlar için düzenlenen okul müsabakaları yaygınlaştırılabilir.
5. Güreş sporu için daha çok kaynak ayrılabilir.

KAYNAKLAR

1. Akandere M, Baştuğ G, Akdoğan Z. Erkek Maratoncularda Sosyal Çevre ve Ekonomik Durumun Spora Yönelmeye Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2009; 22: 460-466.
2. Başbakanlık, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Federasyonlara Göre Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Faal Sporcu Sayısı, <http://www.gsgm.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15 Şubat 2011.
3. Demirbolat A. Toplum ve Spor. Ankara: Kadioğlu Matbaası. 1988.
4. Devecioğlu S, Sarıkaya M. Determining the profiles of the sporting students in the scope of socio – economic variables“ (Sporcu öğrencilerin sosyo-kültürel değişkenler ışığında profillerinin belirlenmesi). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006; 16(2): 301-314.
5. Göktaş Z, Kalemoglu Y, Özmaden M, Pekel A. Balıkesir İlindeki Lisanslı Atletlerin Sosyo-ekonomik Durumları Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2006; 14(1): 323-332.
6. İmamoğlu O. İlköğretim Okullarında Güreş Dersi Eğitimi ve Öğretimi. Türkiye Güreş Federasyonu Eğitim ve Bilim Kurulu. Ankara. 2002.
7. Kandiyoti D. Patterns of patriarchy: Notes for an analysis of male dominance in Turkey Society. In S.,

- Tekeli (Ed.), Women in modern Turkish society. London: Zed Boks, (1995).
8. Kılıçgil E. Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama. Bağırğan Yayınevi. Ankara. 1998.
  9. Korucu G, Yetim A. Kadınların spor bilinci. Spor Eğitimi ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu, 8–9 Nisan 2005, Manisa, 2005.
  10. Mota J, Silva G. Adolescent's physical activity: Association with socio-economic status and parental participation among a Portuguese sample. *Sport, Education and Society*, 1999; 4(2): 193- 199.
  11. Pekel HA, Aydos I, Onay M. Türkiye'deki elit Atletlerin sosyo-ekonomik durumları üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2006; 14(2): 667–678.
  12. Pepe K. “Isparta ve Burdur il merkezindeki lisanslı sporcuların sosyo-ekonomik yapıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
  13. Sakallı N. Beliefs about wife beating among Turkish college students: the effects of patriarchy, sexism, and sex differences. *Sex Roles*, 2001; 44: 9–10.
  14. Türkmen M. (t.y.) Güreş.
<http://www.guresdosyasi.com/hayatayansima.html>
Erişim Tarihi: 10 Ocak 2011
  15. Uysal S. Sakarya İlinde güreş yapan sporcuların sosyo-ekonomik durumları. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
  16. Woodfield L, Duncan M, Al-Nakeeb Y, Nevill A Charles J. Sex, ethnic and socio-economic differences in children's physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 2002; 14: 277–285.
  17. Yetim AA. Sporun sosyal görünümü. *G.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri dergisi*, 2000; 5(1): 63-72.